

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző:

Gál Jenő

Cím:

A villamos

Forrás:

Pesti Napló

Bp.

(Hely)

1929. III. 5.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

Osztályozás

Tárgy

385.85

Hely

Idő

"1929"

Személy

A villamos

16 **Írta: dr. GÁL JENŐ országgyűlési képviselő**

Szakasz... vonal... átszálló. Ezer meg ezer ember kezdi naponta ezzel az életet. Ahogy munkára indul. Este megint. Amint fáradtan hazavánszorog. Amikor lovasút volt, hat krajcárért ugyanaz járta, ami most huszonnégyért. Csak könnyebben jött ki a pénz a zsebből, mert könnyebben is ment belé. Akkor nem kellett külföldi adósság kamatát fizetned, ha kimentél a gyerekekkel a vurstliába, amikor jegyet váltottál a páriarkális közlekedési alkalmatosságon. Most »benne van« a kamát a jegyben. Muszáj ennek így lenni? Ez jár a fejemben amióta a BESzKART alapításának előzményeit kutatom. Sokezer polgár, munkás, dolgozó, verejtékező ember tekintete a biztatóm. Akik nagyon sokszor elmondják napjában: szakasz... vonal... átszálló. És előkotorják az aprópénzt. Nagy úgy sincs. És fizetik a drága személyfuvarozási díjat. Így jutnak a gyárba, hivatalba, műhelybe, bírósághoz és az adópénztárba. A városházán ugyanekkor ülés van. A pénzügyi bizottságban nézegetik a BESzKART üzleti jelentését. Otmillió pengő »haszon«. Jó választ. Közüzem. Igazgatói jutalmak, sőt még arra is jut tartalék, hogy félretehessék a százezreket azok számára, akiknek ma tilos felvenni a munkálkodásuk díját. Mert ők a választók akarataiból ülnek az igazgatóságban. Ezeknek pedig tilos pénzt felvenni a jövedelemből. De hát eljőhet »egy jobb kor«, amikor megszűnik e közmegegyezés. És akkor? Talán megkaphatják. Hát nem kaphatják. Mert nem kell nekik. Ismerem őket egytől-egyig. Nem fogadják el ezt a pénzt, hiába teszi félre a BESzKART. De azért a jelentés szerint háromszázezer pengő el van téve ezen a jogcímen. Ami ugyancsak abból gyűlemlett egybe, mint a többi haszon. Szakasz, vonal, átszálló — kora reggeltől késő estig. Hány jegy is telik ki ilyen háromszázezer pengőből? Számítsd ki pesti polgár, budai polgár, pestkörnyéki polgár, mert mind a te zsebedből került oda, ahol most tartalékban kamatozik. Nem neked. Nem is tudjuk kinek. Honnan is

származik a pesti villamos?

1895-ben kötötte a főváros azt a szerződést Jellinekkel, amelyben megírták, hogy 1921-ben fel lehet mondani az üzletet. 1948-ban pedig fel se kell mondani. At kell adni mindent szöröstől-böröstől a fővárosnak — ingyen. Huszonegyben pénzért, negyvennyolcban ingyen. Huszonegyben a városi házi többség így gondolkozott: *jobb ma pénzért, mint később ingyen.* Euresa egy bölcsesség, de hát ami többség, az többség. Abban az időben szociáldemokrata bizottsági tag még nem volt, demokratát meg egy előkészítő bizottságba se engedett be a Wolff Károly partja. Falra hányt horsó volt minden tiltakozás.

Elkészült a nagy előterjesztés. Hogy így egyszerű, meg úgy kitűnő. Egy kocsideréknyi számítás, összehasonlítás, investálás, nyugdíj-szporolás, sín, épület, minden.

Csak egy volt a bökkenő. Ez a Jellinek nagyon okos ember volt. 1895-ben belevette a szerződésbe, hogy a főváros csak azt válthatja meg tőle, ami a vasúthoz tartozik. És hogy mi nem tartozik hozzá, irányadó példaként belevette a protokollumba, meg a pecsétes írásba, hogy a Lipótkörúti »igazgatósági épület«, ahonnan az egész közlekedést irányítják, az nem tartozik a vasúthoz, azt nem lehet megváltani. Azt gondolta magában a Jellinek, van a városnak háza, igazgassa onnan, én a tömörked pénzért erő palotát nem adom, mert az nem tartozik az »üzemhez«. Hogy hova tartozik, arra nincs külön felelet.

De hát Jellineknek nem került a sor. 1918-ban a »forradalom« elvette a vasutat és amikor évek múlva a »köztulajdonból« visszakerült a részvényesek jogos magántulajdonába, híre-hamya sem volt már a Jellinek-uralomnak.

A szerződés azonban tovább él, mint az ember. Ahogy aktuális lett a megváltás, elő kellett venni a szerződést. És akadt olyanféle hang is, hogy hát jó volna alaposabban megnézni, mit is kell az

alatt érteni, hogy mi tartozik a Közútihoz. Mert ami odatartozik, azt át is kell adni a fővárosnak. *Ilendő ellenszolgáltatásért*, de oda kell adni. Elvinni nem szabad.

És mégis elvitték, még mielőtt a főváros közönsége megmondta volna, beleegyeznek-e. A Közúti elhatározta, hogy mindazon vagyontárgyból, ami »nem képezi a megváltás tárgyát« külön részvenytársaságot alapít. *Igy született a Nova.* Fait accompli-t teremtettek. Kiment egy nagy, nagyon nagy, kimondhatatlanul nagy vagyon a Közútiból s új ruhában új önálló születéssel életrekel mint Nova. Úgy született, mint a Zeusz fejéből a Pallas-Athéné. Kipattant. És mily fatális véletlen! A Nova egy hónappal hamarabb jegyződik be, mint önálló firma a céglajstromba, semmint a főváros megkezdte a nagy megváltási mű konkrét munkafait. Consummatum est. Beszélni se lehet róla, mi a Közútié és mi nem. *Csak az a Közúti, ami nem Nova.* Ez az alapja mindennek. Az új cég, a Nova nem is tárgyal. Amit a Nova alapítási tervezete, alakuló közgyűlése mint új vagyont kijelölt, arra ne vessen szemet a főváros közönsége, mert »jogilag« a Nova vagyon hozzáférhetetlen, megközelíthetetlen.

És én azt mondom, igenis hozzáférhető. Jogilag is, meg törvényileg is. Mert: álljunk meg egy szóra.

A megváltási eljárás korántsem befejezett dolog. *A szerződés alá sincs írva. És a kormány se hagyta jóvá, amit eddig csináltak. De még a főváros törvényhatósági közgyűlése se hagyta jóvá,*

ami még fontosabb, mint a miniszteri jóváhagyás. Mert ez az önkormányzat élő erejének kérdése, amit elmellőzni nem lehet és nem szabad.

Ezt mondja a belügyminiszter is. Még egy apró BESzKART telekrendezési szerződést se hajlandó jóváhagyni addig, míg a közgyűlés elé nem vitték a megállapodást. Hát még az egész nagy megváltási ügykomplexumot!

A belügyminiszter elhatározása a főváros autonómiájának védelme. Nem keresem mi az indoka a miniszteri elhatározásnak. Lehet, hogy a felügyeleti jog hatályosabb védelme is vezeti. Majd megfelel erre a törvényhatóság. Az a fő, hogy lehetővé tette, *hadd nézze meg a város közönsége, miképpen is áll a Közúti megváltása.* Amit eddig

a város tanácsa intézett el *olyan időben, amikor nem volt törvényhatósági bizottsága a fővárosnak.*

De most van. Ezért nem lehet a kérdést *végleg* elintézni a törvény parancsa szerint, csak a közgyűlés után.

A közgyűlésen pedig elő kell venni minden csinját-binját a megváltási processusnak.

Én azt vallom: *amit a hat krajcárokból szereztek, legyen az sín, vagon, ház, vagy telek, az a fővárost illeti.* Semmiféle alapítás nem változtathat ezen az igazságon. Képtelenség a közlekedés olyan »megjavítása«, *hogy a Nova kegyeiből 60 fillér a vasúti jegy Rákosszentmihálytól a BESzKART-ig onnan 24 fillér be a városba. Nyolcvannégy fillér oda, nyolcvannégy fillér vissza.* Nem adhatja alább se a Nova, se a BESzKART! Pedig inkább kevesebb osztalékot, kevesebb tantiemet, de *olcsóbb jegyeket!* Meglesz, ha kiverekszi jussát a főváros közönsége. A törvény segítségével, elszánt, meg nem alkuvó, erős akarattal. Pesti emberek, budai emberek, pestkörnyéki emberek, akiknek egy darab kenyere ez, figyeljeteK, segítsetek.